

80-річчя Валентина Івановича Грищенка

Директор Інституту проблем кріобіології і кріомедицини НАН України академік Валентин Іванович Грищенко – видатний учений зі світовим ім'ям.

Валентин Іванович народився 27 листопада 1928 р. у Харкові в родині відомого лікаря акушера-гінеколога, професора І.І. Грищенка.

Трудову діяльність почав у 1943 р. кіномеханіком в евакошпиталі.

Після закінчення з відзнакою лікувального факультету Харківського медичного інституту в 1951 р. був прийнятий у клінічну ординатуру відділу акушерства і гінекології Харківського науково-дослідного інституту охорони материнства і дитинства ім. Н.К. Крупської. З 1954 р. – молодший, а з 1956 р. – старший науковий співробітник цього інституту. З 1956 р. займається педагогічною діяльністю. Протягом 18 років (з 1965 р.) В.І. Грищенко був проректором із наукової роботи Харківського національного медичного університету (ХНМУ). З 1966 р. – професор, а з 1968 р. – завідувач кафедри акушерства і гінекології ХНМУ. З 1983 р. одночасно є директором Інституту проблем кріобіології і кріомедицини НАН України. У 1954 р. захистив кандидатську дисертацію, а в 1964 р. – докторську. У 1979 р.

обраний чл.-кореспондентом, а в 1988 р. – академіком Академії наук України.

Початковим етапом науково-дослідницької діяльності В.І. Грищенка було вивчення скорочувальної функції матки при пологах. Досліджувалися активність моноамінооксидази, обмін ряду гормонів, серотоніну, кініноген-кінінової системи при нормальних пологах і порушеннях родової діяльності. Уперше вивчалась роль епіфіза у фізіології і патології організму жінки.

Численні дослідження були присвячені питанням перинатології. Запропоновано нові методи лікування з використанням аутокрові матері, опроміненої ультрафіолетовими променями; краніоцебральної гіпотермії; клітинної терапії та інш.

Проблемами репродукції людини В.І. Грищенко займається протягом останніх трьох десятиріч. Він першим в Україні для лікування безплідності почав застосовувати допоміжні репродуктивні технології: метод штучної інсемінації спермою чоловіка і донора, метод екстракорпорального запліднення та інш.

Завдяки проведеним дослідженням під керівництвом В.І. Грищенка вперше в Україні в 1991 р.

народилася дівчинка, зачаття якої відбулося *in vitro*. Впровадження цих методів дало можливість покращити демографічну ситуацію в країні.

В.І. Грищенко організував виїзні акушерсько-реанімаційні бригади, завдяки роботі яких знизилась материнська смертність.

Широко відомі проведені під керівництвом В.І. Грищенка фундаментальні дослідження впливу низьких температур на організм, органи, тканини, клітини і субклітинні структури, а також характеру дії різних кріопротекторів, швидкостей охолодження, процесів кристалізації в об'єктах, що заморожуються.

В.І. Грищенко є одним із засновників наукового напрямку “біологія і медицина стовбурових клітин”. На кафедрі ЮНЕСКО по кріобіології, яку заснував і керівником якої є В.І.Грищенко, сформована і успішно виконується програма по розробці методів виділення і кріоконсервування клітин і тканин, що містять стовбурові клітини та їх похідні.

Під керівництвом В.І.Грищенка створені, сертифіковані та використовуються в клініці кріоконсервовані препарати плаценти.

При застосуванні тканинних і клітинних біопрепаратів пацієнт одержує біологічно активні збалансовані сполуки природного походження, які впливають на метаболізм організму в цілому, а також клітини, здатні виконувати замісні функції.

Прикладом практичного застосування холоду у медицині є діяльність Банку аутологічної пуповинної крові, яка зберігається для новонародженої дитини в замороженому стані та може бути затребувана при необхідності у будь-який момент.

Особливої уваги заслуговує розробка препаратів нового класу, створених із клітин дорослого організму пацієнта та культивованих. Такі препарати можуть використовуватись для цього ж пацієнта в ортопедичній практиці, при лікуванні важких ран, опіків, неврологічної патології і в косметичній медицині.

За ініціативою В.І.Грищенка було створено ДП “Міжвідомчий науковий центр кріобіології і кріомедицини НАН, АМН, МОЗ України”, в рамках якого наукові розробки інституту впроваджуються в медичну практику.

Колектив Інституту проблем кріобіології і кріомедицини та редакційна колегія журналу “Проблемы криобиологии” вітають лідера вітчизняної кріобіології і кріомедицини, видатного лікаря-гінеколога, громадського діяча Валентина Івановича Грищенка з ювілеєм, бажають незгасаючої енергії, здоров'я, щастя, оптимізму!

Результатом багаторічної роботи вчених ІПКіК під керівництвом В.І. Грищенка разом з Академією аграрних наук є впровадження передових досягнень кріобіології та високотехнологічних розробок у тваринництві, рибному господарстві, рослинництві, ветеринарії. Розроблено метод штучного запліднення тварин та пересадження ембріонів.

На стадії досліджень та подальшої розробки знаходяться нові методи обробки насіння зернових та інших культур, які підвищують морозостійкість рослин, зменшують втрати врожаю від шкідників, сприяють збільшенню врожайності.

Наукові розробки В.І. Грищенка і його колективу були основою для створення апаратури і технічних засобів для забезпечення кріобіологічних технологій.

Винахідницька і раціоналізаторська робота В.І. Грищенка відбита в більш ніж 100 авторських свідоцтвах і патентах на винаходи. В.І. Грищенко – автор більше 1000 наукових праць, у тому числі 21 монографії і 4 підручників. Він підготував 33 доктора і 129 кандидатів медичних і біологічних наук. В.І. Грищенко – редактор розділу “Акушерство і гінекологія” ВМЕ, член редколегії журналів “Акушерство и гинекология”, “Педіатрія, акушерство та гінекологія”, головний редактор журналу “Проблемы криобиологии”, член редколегії журналів “Cryobiology”, “Cryoletters”, голова наукового товариства з кріобіології і кріомедицини України.

Валентин Іванович Грищенко нагороджений орденами “Відзнака Президента за заслуги” III ступеня (1997 р.), II ступеня (2002 р.), “Знак Пошани”(1994 р.), “Жовтневої революції” (1986 р.), медалями “За доблесну працю” (1970 р.), Польської Академії медицини (1999 р.), “За заслуги в охороні здоров'я ім. акад. М.Д. Стражеска” (2001 р.). Удостоєний Державних премій УРСР, СРСР, України в галузі науки і техніки; за книгу “Антенатальна смерть плоду” – премії ім. В.Ф. Снегирьова АМН СРСР. У 1992 р. присвоєно звання Заслуженого діяча науки і техніки України. Академік В. І. Грищенко є лауреатом премії АН України ім. О.О. Богомольця, нагороджений трьома медалями ВДНГ СРСР.